

משרד החנוך והתרבות - המחלקה לתרבות תורנית

ג ל י ו נ ו ת ל ע י ד ו ב פ ר ש ת ה ש ב ו ע

השבוע אין עלון הדרכה

י"ב

עיון גם גליון ראה תשי"ד

ראה (תשכ"ד)

א. שאלה כללית

השנה פסוקים ז' כ"ד-כ"ה לפסוקים ראשונים של פרקנו. מה ראתה התורה לחזור כאן על הנאמר שם?

ב. אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגויים ...

עבודה זרה ט"ה ע"ב: "אבד תאבדון" - "אבד" ואח"כ "תאבדון" ... מכאן לעוקר עכו"ם שצריך לשרש אחריה. (והשנה דב' ט' כ"א וע"ז נ"ד א': "ואכות אותה" - מלמד שביעור עבודה זרה - שוחק וזורה לרוח או סטיל ליס.)

ספרי ראה ב': סניין אתה אומר שאם קצץ אשרה והחליפה אפילו עשר פעמים חייב לקצצה? ת"ל: "אבד תאבדון".

רש"י: ד"ה אבד תאבדון: "אבד" ואח"כ "תאבדון". מכאן לעוקר ע"ז שצריך לשרש אחריה. (להבנת דברי חז"ל אלה הנה כללו של המלבי"ם באילת השחר ל"ח:

כשכפל המקור על הפעל בא לחזרות שפעשה הפעולה בכל אופן ושיעשנה אפילו כמה פעמים כמו ויקרא י"ט י"ז: "הוכח תוכיח את עמיתך"; סניין שאם הוכחתו ד' זה' פעמים חזור והוכיח? ת"ל "אוכח תוכיח".

מה ראה רש"י לבכר כאן את דברי הגמרא על דברי הספרי?

ג. אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגויים ...

רש"י ד"ה את כל המקומות אשר עבדו שם ... ומה תאבדון מהם? את אלוהיהם אשר על ההרים.

(1) חסבר ומה ראה רש"י לפתח דבריו בשאלה ומה תאבדון מהם? הלא בפירוש נאמר בפסוק מהו שיש לאבד?

אא (2) כיצד מתפרשים איפוא לפי רש"י המלים "את כל המקומות"? ופיין שמות ט' כ"ט "ל"ב ג' רש"י ד"ה את בזמני.

ד. ג' ונתתם את מזבחותם ואשריהם תשרפון באש ואבדתם את שמם מן המקום ההוא ושברותם את מזבחותם ופסילי אלוהיהם תגדעון

1. למה צאצא צל מזבח "נתן" זאצל מצבה "סבר"? עיון וצקרא י"א ל"ג, ל"ח!

2. השנה לפסוקנו דברים ז' ע"ד: ונתן מלכיהם בידך והאבדת את שמם למה בא פעל "אבד" בפסוקנו במעל ושם בהפעיל?

ה. ג' ואבדתם את שמם.

ראב"ע: שלא יזכרו.

מה קשה ...

ת פ ט ר ה

ישעיה ב"ד י"א - י"ז
עיון גם גליון ראה תשכ"ג

ורב שלום בניך

א. י"ג וכל בניך לסודי ה'

ברכות ט"ד: אסר ד' אליעזר אסר ר' חנינא: תלמידי חכמים מרבים שלום בעולם, שנאמר (ישעיה ב"ד) "ובל בניך לסודי ה' ורב שלום בניך" - אל תקרי "בניך" אלא "בונך".

אנציקלופדיה תלמודית (כרך ב') ערך "אל תקרי".
 "אל תקרי" היא אחת מדרכי תלמוד בדרשות הפסוקים ברלכה ובאגדה. שני סוגי
 "אל תקרי" הם: א) כשיש איזו קושיה המורה שלא לקרא כמו שכתוב, כמו "וכל
 בניך למודי ה' ורב שלום בניך" סדרשו "אל תקרי בניך וכו'".
 וכן (ישעיה ב' ב') "שומר שבם מחללו" שדרשו (שבת קי"ח) "אל תקרי 'מחללו'
 אלא 'מחול לו', שאם תיבת 'מחללו' מוסבת על השבת, היה לו לומר 'מחללה'..."

מהי הקושיה על פסוקנו המעוררת את דרשת אל תקרי?

ב. ס"ו הן גור יגור אפס מאותי
 מי גר אתך עליך יפול.

ב"ק ד"ה הן גור יגור:
 ...ודרך פשוטו יתפרש כן: הן יתאספו עליך עמים "אפס מאותי": לא במצותי,
 כמו שנאספו עליך עמים אחרות במצותי, כסנחריב וגבוכדנצר. אבל אלה
 הגוים שיאספו עליך והם גוג ומגוג לא במצותי, ואין האספה ההיא מאתי...

ד"ה מי גר אתך עליך יפול:
 כמי שאסף אתך להלחם עליך - יפול, כמו שאמר (יחזקאל ל"ט ד'):
 "על חרי ישראל יפול".

פד"ל ד"ה הן גור יגור אפס מאותי:
 ...והזכיר שורש גור בשתי הוראות מתחלפות, דרך צחות.

1. פרש את הפסוק שלא כד"ק, בשתי הוראות שונות
 של שרש "גור".

2. פרש את סוף הפסוק על פי ירמיהו ב"א ט'.

3. היכן מצינו בהפטרנו עוד פסוק שבו מלה אחת
 פעמים בשתי הוראות?

תשובות יש לשלוח לנחמה ליבוביץ ירושלים - קרית משה

שאלות בטעמי המקרא העורך: מיכאל פרלמן

דברים י"א ל' הלא-המה בעבר הירדן אחרי דרך מבוא השמש בארץ הכנעני הישב בערבת...
רש"י ד"ה אחרי: אחרי העברת הירדן הרבה והלאה למרחוק. וזהו לשון אחרי כל
 מקום שנאמר אחרי מופלג הוא.

ד"ה דרך מבוא השמש: לחלן מן הירדן לצד מערב. וטעם המקרא מוכיח שחם
 שני דברים שננקדו בשני טעמים: "אחרי" נקוד בפשטא ו-"דרך" נקוד
 במשלה והוא דגש. שאם היה "אחרי דרך" דבור אחד, היה נקוד "אחרי"
 במשלה בשופר הפוך ו-"דרך" בפשטא ורפה.

הרב וולף היידנתיים בפירושו לרש"י ("הבנת המקרא"): וכוונתו מבוארת, שאין
 "אחרי" מחובר עם "דרך", שהרי הוא בטעם פשטא המפרידו ממלת "דרך",
 ומדגיש הדל"ת, ואילו שניהם נחברים, היה ראוי "דרך" לסעם פשטא
 ו-"אחרי" למשלה מרכא, והדל"ת של "דרך" היה ראוי להיות רפה בתוך
 בג"ד כפ"ת המסוכים ל-יהו"א שלפניהם.

ומה שאמר הרב ו"אם היה "אחרי דרך" דבור אחד היה נקוד "אחרי" במשלה
בשופר הפוך שתי המלים האלה "בשופר הפוך" הוא תוספת איזה תלמיד, שרצה
 לפרש איזה המשלה הראוי למלה "אחרי"... ולא ידע בטיב הטעמים.

(1) איך נעזר רש"י בפיסוק הטעמים בפירושו את הפסוק?

(2) איזה טעם נקרא בתקופתו של רש"י בשם "משפלי"?

(3) מדוע מניח רונ"ה ששתי המלים "בשופר הפוך" שבפירושו של רש"י הן אינן מדברי
 רש"י עצמו אלא תוספת של תלמיד שלא ידע כללי הטעמים?

(4) מה פירוש הביטוי "שננקדו בשני טעמים" שבדברי רש"י?